

Obrazloženje za dodjelu nagrada najboljim knjižarama u 2023. godini

U Godini čitanja po prvi je put raspisan Javni poziv za dodjelu nagrada najboljim knjižarama u Republici Hrvatskoj u 2021. godini s ciljem podrške knjižarskoj djelatnosti i povećanja vidljivosti knjižara kao glavnih mjesta ne samo kupnje knjiga, već i susreta s čitateljskom publikom.

U 2022. i 2023. godini nastavlja se provedba ovog natječaja s tim da se nagrađene knjižare ne mogu javiti sljedeće dvije godine.

Putem ovog Javnog poziva dodjeljuju se novčane nagrade u kategorijama najbolje samostalne knjižare, antikvarijata i knjižare u okviru knjižarskoga lanca.

U 2023. godini prijavilo se 36 knjižara i to najvećim dijelom onih koje djeluju u okvirima knjižarskih lanaca Hoću knjigu, Planetopija, Školska knjiga, V.B.Z., Verbum i Znanje. Najveći broj prijavljenih knjižara je iz Zagreba, ali ih je bilo i iz Osijeka, Požege, Vukovara, Bjelovara, Splita, Rijeke, Zadra, Pule, Varaždina i Slavonskog Broda.

Prilikom donošenja odluke o najboljima prvi dio ocjene temelji se na elektroničkim glasovima posjetitelja i čitateljske publike koji su se knjižarama dodjeljivali do 1. prosinca putem mrežne stranice www.citaj.hr. Dodijeljeno je ukupno 11.374 elektronička glasa s tim da je sa svake adrese mogao stići samo jedan glas. Naglašavamo da je to više nego duplo u odnosu na prošlu godinu i na tome zahvaljujemo.

Ministarstvo kulture i medija je, sukladno propozicijama Javnog poziva, imenovalo Povjerenstvo koje je nakon uvida u prijavnu dokumentaciju obišlo i ocijenilo sve prijavljene knjižare. Članovi Povjerenstva su, kao i protekle dvije godine, Ana Brnardić, pjesnikinja, Lea Kovacs, prevoditeljica i Jasen Boko, putopisac i dramski pisac.

Povjerenstvo je obilazeći knjižare o njihovoj kvaliteti prosuđivalo prema sljedećim kriterijima:

- **Ponuda u knjižari** – raznovrsnost ponude knjiga s posebnim naglaskom na djela domaćih autora, ali i zastupljenosti manje komercijalnih izdanja poput poezije ili putopisa, zastupljenost časopisne produkcije, kvaliteta i zastupljenost neknjižne ponude (papirnica i medijateka)
- **Poslovanje knjižare** – podmirivanje obaveza prema dobavljačima (nakladnicima) i zaposlenicima; ukupno poslovanje knjižare (prosuđivalo se ponajprije prema dokumentaciji koju su knjižare dostavile prilikom prijave na natječaj)
- **Razvoj publike** – kompetencija djelatnika, programi privlačenja publike/kupaca, uređenje prostora knjižare i izloga, aktivnost na internetu, sudjelovanje u programima potpore knjižarskoj djelatnosti

Prema propozicijama ovogodišnjeg Javnog poziva u svakoj se kategoriji mogu dodijeliti do tri nagrade i to prva u iznosu od 4.000€, druga u iznosu od 3.000€ i treća u iznosu od 2.000€, s tim da se posebna nagrada od 3.000€ može dodijeliti najboljim knjižarama u gradu Zagrebu u svakoj kategoriji.

Zbog malog broja prijava, ali i knjižara koje i u nazivu i u svom radu sadrže elemente i antikvarijata i samostalne knjižare te su dvije kategorije ove godine ujedinjene.

Najbolji antikvarijat i neovisna knjižara u 2023. godini:

1. nagrada - **Zuzi shop**, Zagreb
2. nagrada - **Sveučilišna knjižara i antikvarijat Dominović**, Zagreb i **Stripovi na kvadrat**, Zagreb
3. nagrada - **Knjižara Matice hrvatske**, Zagreb

Najbolja knjižara u okviru knjižarskoga lanca u 2023. godini:

1. nagrada - **Školska knjiga Vukovar**
2. nagrada - **Znanje Split i Planetopija Zagreb**
3. nagrada - **Hoću knjigu Rijeka**

Obrazloženja Povjerenstva:

Nažalost u kategoriji antikvarijata, za koje smo još prošle godine ustvrdili kako su *duša knjige*, ove je godine prijavljen samo jedan antikvarijat/knjižara. Na sreću, taj antikvarijat, **Zuzi Shop**, koji je istovremeno i knjižara, i ove je godine potvrdio tezu o zaljubljenicima u knjigu koji vode antikvarijate. Kwartovski antikvarijat očito je rado posjećeno mjesto u Španskom, a svojim posjetiteljima, osim u uživanju listanju knjiga nudi i kavu i maleni stolić ispred gdje se može boraviti i čitati, ili samo sjediti i razmjenjivati informacije o knjigama. Dakle, riječ je o mjestu na koje se rado dolazi, ne samo zbog kupovine.

Pregledne i označene police (u jednoj prostoriji je antikvarijat, u drugoj knjižara) nude zanimljiv odabir literature, ponekad i ono što druge knjižare i ne nude, barem ne istaknuto, poput *ljubića* i erotske literature. Informirani prodavači i odličan web portal koji nudi online kupnju s preporukama, kategorijama i izdvojenom ponudom, čini Zuzi shop zaista ugodnim mjesto za zaljubljenike u knjige. U kvartu kojeg su preplavili veliki shopping centri Zuzi je malena oaza mira i čitateljskog užitka.

Sveučilišna knjižara i antikvarijat Dominović nudi širok izbor znanstvenih knjiga, časopisa, raznovrsne književnosti, kao i nautičke literature. Osim ponude u prostranoj knjižari, dinamičan je i njezin *online*-rad, budući da se narudžbe na dnevnoj bazi primaju iz svih dijelova Hrvatske i šire. Svojim položajem u neposrednoj blizini Nacionalne sveučilišne knjižnice, ali i velikim izborom i raznolikošću čestih i rjeđih naslova, ova knjižara zauzima važno mjesto u knjižarskom svijetu grada Zagreba.

Stripovi na kvadrat u Zagrebu profilirana je knjižara koja se nalazi se u užem gradskom centru, a maleni prostor dobro je organiziran, pregledan, maksimalno iskorišten i vrlo dinamičan, no usprkos minimalnoj kvadraturi, ugodno je zadržati se obilazeći police i proučavajući ponudu. Nude se stripovi različitih izdavača, ali i zanimljiv neknjižni program – filmovi različitih žanrova na DVD-u i Blue-rayu – te darovni program vezan uz strip-kulturu, majice, lutke itd. Svoje kupce knjižara nagrađuje popustima nakon višekratne kupnje, a za lojalnost kupaca, osim ljubavi prema stripu kao vrsti, zasigurno je zaslužna i usluga knjižarki i knjižara koji su informirani, komunikativni i empatični, i koji su, što se pokazalo u svim dobrim primjerima, ključan dio rada knjižare.

Knjižara Matice hrvatske, smještena u srcu Zagreba, jedna je od rijetkih hrvatskih knjižara koje se mogu podičiti dugom tradicijom. Već se na samom ulazu osjeti ugodnost i prozračnost knjižarskog prostora, kao i jasnoća i preglednost polica unatoč tomu što na policama nema oznaka niti putokaza – posjetitelju ove knjižare putokazi nisu potrebni. Naime, nenatrpene police ukusno su raspoređene prema bibliotekama, u kojima prevladava proza – umjetnička, znanstvena, publicistička proza, ali i vrhovi svjetske i hrvatske poezije, sve djela svjetskih i hrvatskih književnih velikana. No premda bi se moglo prigovoriti da je to knjižara koja prodaje „samo“ izdanja Matice hrvatske i njezinih ogranaka, ne smijemo zaboraviti da su to isključivo djela visoke književne, umjetničke i znanstvene vrijednosti, estetski oblikovana i namijenjena čitateljstvu koje cijeni i traži – u današnjim okvirima nažalost i nasreću počesto neprofitabilnu – visoku književnost. Udobno namješten kutak za čitanje ili prelistavanje knjiga, koji služi i kao pozornica za razna događanja Matice hrvatske, poziva posjetitelja da se zadrži i pomnije razgleda ponudu zaklonjenu od vanjske buke. Zaposlenici knjižare uslužni su i

nenametljivi, što je veliko osvježanje u uobičajenoj gradskoj vrevi te jednu „usputnu“ gradsku knjižaru pretvaraju u miran čitateljski otok za ljubitelje književnosti.

Knjižara Školske knjige u Vukovaru, jedina prijavljena u tom gradu, dokaz je kako relativno mali prostor ne mora biti prepreka kreativnom knjižarstvu prilagođenom potrebama čitatelja. S puno šarma i duha voditeljica Dubravka Bilandžić, očito dobra poznavateljica knjiga i potreba svoje publike, brine o izgledu i rasporedu knjižne ponude u svom prostoru. Darovni program, koji često dominira knjižarama, ovdje ni u kom slučaju nije naglašen i marginaliziran je u odnosu na knjigu. Ono što je posebno zanimljivo jest da je poezija, koja je obično u knjižarama kao *nekomercijalna* negdje na rubu, ovdje istaknuta kao *udarna* polica na koju pada pogled kad se uđe u knjižaru. Knjige-preporuke nisu uvijek ponuđene onom logikom koja dominira u većini knjižara i koja se očekuje. Originalnom se doima ideja da se knjige ponekad preporučuju – slaganjem boja korica. Tako se preporučene knjige ne slažu po najboljoj prodaji ili top-listama već po likovnom odabiru – sukladno boji korica, a odabir prati boje sezone. Još jedan veliki plus je i izgled i odabir knjiga u izlogu koje su u trenutku našeg dolaska obilježavale vukovarsku tragediju, ali i opet na način da se ne radi samo o ratnim knjigama nego i vukovarskim autorima. Uz to se u izlogu našlo mjesta i za druge, zanimljive knjige nevezane uz ovu temu. Ukupno gledano, riječ je o zaista o ugodnoj knjižari i prostoru s osjećajem doma, koja, naravno, ima i mjesta za sjedenje i listanje knjiga. Sve zajedno, šarmantno i s puno duha.

Znanje Split – Miroslav Krleža nalazi se u predivnoj staroj splitskoj jezgri, i usprkos relativno malom prostoru, nudi velik broj knjiga domaćih i stranih autora, knjiga za djecu i mlade raznolikih izdavača, udžbenike i kvalitetnu ponudu papirničkog asortimana, uredskog materijala, igračaka i darova. Raspored knjiga napravljen je uzimajući u obzir zahtjeve kupaca, ali i uz želju da se kupce motivira i usmjeri na kvalitetne domaće i strane naslove, pri čemu domaća poezija ima posebno mjesto, istaknuta i označena na polici uz izlog, uz koju je osigurana *čitalačka klupčica*, kao i domaća proza, uz nove, ali i nešto starije naslove, koji kvalitetom zaslužuju što dužu prisutnost na policama. Prostor knjižare nalazi se u reprezentativnom starom i obnovljenom interijeru s boltama, maksimalno je iskorišten, a organiziran tako da se kupac može lako snaći. U tome mu pomažu i iznimno srdačne i stručne knjižarke koje dojam o knjižari čine cjelovitim.

Knjižara Planetopija, smještena u srcu Zagreba od samog početka pronosi filozofiju održivosti i života u skladu s prirodom, što se očituje u izboru knjižnih naslova i zanimljivom darovnom programu. Planetopija, osim što nudi i ističe hrvatske autore te kvalitetnu literaturu, ima poseban kutak za dječju razonodu i iznimno ugodan prostor za književne događaje za odrasle. Kao u filozofiji *less is more*, Planetopija u svom nevelikom, ali pregledno uređenom prostoru knjižare nudi velik izbor naslova za razne ukuse. Nedavno, Planetopija je ušla u kategoriju lanca knjižara, otvorivši jednako prepoznatljiv, pomno osmišljen prostor s istaknutim mjestom za knjigu u centru Pule.

Hoću knjigu – Tower centar Rijeka knjižara je organizirana prema očekivanim zahtjevima publike trgovačkih centara – u prvom planu su podjednako i knjige i neknjižni program. Knjižare ovog lanca imaju prepoznatljiv koncept i prostorno uređenje s istaknutim policama na kojem se promoviraju knjige u kategoriji „Top 10“, u čijem slaganju sudjeluju i djelatnice i djelatnici knjižara te je stoga svaka od knjižara iz ovog lanca prepoznatljiva, ali za nijansku drukčija od svake druge. Kao i u drugim knjižarama ovog lanca, susreti s djelatnicama uvijek su srdačni, profesionalni i poticajni. Kad je riječ o isticanju knjiga, u pravilu se prednost daje domaćim autorima, čime se široku publiku potiče na otkrivanje izvrsnih djela domaće književnosti. Kao i kod ostalih knjižara u ovom lancu, prvi je dojam postignuće visokih kvalitativnih standarda i usklađenost s potrebama vrlo raznolike publike.